

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและภูมิหลัง

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ก่อตั้งเป็นคณะวิชาแรกในการก่อตั้งวิทยาลัย วิชาการศึกษา บางแสน ปีพุทธศักราช 2498 ทำการสอนหลักสูตร 4 ปี หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) บัณฑิตรุ่นแรกสำเร็จการศึกษาในปีพุทธศักราช 2501 ต่อมาในปี 2505 เปิดรับบุคคล ภายนอกเข้าศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี ได้รับวุฒิปริญญาตรี ต่อมาปีพุทธศักราช 2517 ได้รับ ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน คณะศึกษาศาสตร์ได้ผลิต บัณฑิตระดับปริญญาตรีทางการศึกษา ต่อมาในปี 2533 ได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา คณะศึกษาศาสตร์ จึงเป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยบูรพา ได้ผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีทาง การศึกษาโดยมีการปรับเปลี่ยนมาเป็นระยะ ๆ คือปรับารุ่ครั้งแรกเมื่อยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ต่อมาได้มีการปรับปรุงหลักสูตรปีพุทธศักราช 2533 เมื่อยกฐานะเป็น มหาวิทยาลัยบูรพาปรับปรุงในปีพุทธศักราช 2535, 2538 และปีพุทธศักราช 2541 นิสิตที่เรียน หลักสูตรปีพุทธศักราช 2538 จะสำเร็จการศึกษารุ่นแรกปีพุทธศักราช 2541 และปีต่อ ๆ มา ใน ปีพุทธศักราช 2541 คณะศึกษาศาสตร์ได้ปรับปรุงหลักสูตรอีกครั้งโดยใช้การประชุมระดม ความคิดจากคณาจารย์ สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ และคณาจารย์คณะที่ช่วยสอนวิชาเอกให้บาง วิชาเอก ซึ่งการปรับปรุงหลักสูตรแต่ละครั้ง คณะศึกษาศาสตร์ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น ของผู้ใช้บัณฑิต ตัวบัณฑิต นิสิต และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

ปัจจุบันคณะศึกษาศาสตร์ได้เปิดสอนหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.) หลักสูตร 4 ปี จำนวน 10 วิชาเอก ได้แก่ การประถมศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา บรรณารักษศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์-เคมี วิทยาศาสตร์-ชีววิทยา วิทยาศาสตร์-ฟิสิกส์ และหลักสูตร 2 ปีต่อเนื่อง 2 วิชาเอก ได้แก่ เทคโนโลยีทาง การศึกษา และเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศึกษา

วัตถุประสงค์ของคณะศึกษาศาสตร์ มีดังนี้

1. ผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้พร้อมในคุณสมบัติ 3 ประการ คือ

1.1 เป็นนักวิชาการที่ดี มีความรู้ความสามารถเชิงวิชาการด้านวิชาชีพครูและวิชา เฉพาะด้าน รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม มีความซื่อสัตย์ในการนำความรู้ไปใช้และถ่ายทอด อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่การดำรงชีวิตและสังคม

1.2 เป็นครูที่ดี มีความพร้อมทั้งในความเป็นครู และความเป็นผู้นำทางการศึกษา มีจิตสำนึกในความเป็นครู ยึดมั่นในมาตรฐานและจรรยาวิชาชีพ ผดุงไว้ซึ่งเกียรติและศรัทธาต่อวิชาชีพ

1.3 เป็นคนดี มีโลกทัศน์ที่ดีและกว้างไกล ยึดมั่นในหลักการและเหตุผล และคุณธรรม มีบุคลิกภาพที่ดี มีค่านิยมที่ดีตามแบบอย่างวัฒนธรรมไทย

2. ผลิตงานวิจัย งานบริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์และเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3. พัฒนาคณะศึกษาศาสตร์ให้มีความเป็นเอกลักษณ์และเป็นเลิศทางวิชาการในสาขาที่มีความพร้อมและความถนัด โดยสนองตอบต่อนโยบายของชาติเป็นสำคัญ

4. พัฒนากลไกของระบบบริหารของคณะศึกษาศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก รวมทั้งการพัฒนาและสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงานตลอดเวลา

จากวัตถุประสงค์ของคณะศึกษาศาสตร์ในการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้พร้อมในคุณสมบัติ 3 ประการ นำมาสู่การสร้างหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต ให้บัณฑิตมีความรู้ด้านวิชาเอกอย่างดี มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพครู มีความรู้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างดี ในการปรับปรุงหลักสูตรแต่ละครั้งคณาจารย์ทุกคนยึดวัตถุประสงค์ดังกล่าวในการปรับเปลี่ยนรายวิชาต่างๆ แต่การปรับปรุงหลักสูตรที่ดี ควรจะได้มีการประเมินหลักสูตรที่ใช้อยู่แล้วว่ามีจุดอ่อนจุดเด่นใดบ้าง เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรครั้งใหม่ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ประกอบกับคณะศึกษาศาสตร์ยังไม่มีมีการประเมินหลักสูตร ดังนั้นนักวิจัยจึงมีความประสงค์ประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) พุทธศักราช 2535 เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตครั้งนี้ มุ่งประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต พุทธศักราช 2535 ปรับปรุงพุทธศักราช 2538, 2541 จำนวน 10 สาขาวิชาเอก และ 8 สาขาวิชาโท ในด้านต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระของหลักสูตร
2. ศักยภาพของคณาจารย์และศักยภาพเชิงวิชาการของนิสิต
3. กระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร
4. คุณภาพบัณฑิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตครั้งนี้ ใช้แบบจำลองของซีป (CIPP Model) ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) โดยพิจารณาความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ และเนื้อหาสาระของหลักสูตร
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) โดยพิจารณาศักยภาพเชิงวิชาการของนิสิตในการเข้าศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ คุณวุฒิ และภาระงานของอาจารย์
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) โดยพิจารณากระบวนการบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนตามทัศนะของอาจารย์และนิสิต
4. การประเมินผลของหลักสูตร (Product Evaluation) โดยพิจารณาคุณภาพบัณฑิตตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และคณาจารย์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปี 2535, 2538, 2541 ทะเบียนสอบคัดเลือกนิสิตเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้สอนหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต จำนวน 104 คน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท พุทธศักราช 2540 จำนวน 230 คน ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 105 คน นิสิตชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 241 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 ชุด
- ชุดที่ 1 แบบสอบถามบัณฑิตในตลาดแรงงาน
 - ชุดที่ 2 แบบสอบถามผู้บังคับบัญชาระดับบัณฑิต
 - ชุดที่ 3 แบบสอบถามอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต
 - ชุดที่ 4 แบบสอบถามนิสิต
 - ชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2535 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วยสาระดังนี้

1. ชื่อหลักสูตร การศึกษามัธยมศึกษา
(Bachelor's Degree Program of Education)

2. ชื่อปริญญา

2.1 ชื่อเต็ม การศึกษามัธยมศึกษา (สาขา)

Bachelor of Education (Major)

ชื่อย่อ กศ.บ. (สาขา)

B.Ed. (Major)

สาขาวิชาที่เปิดสอนและใช้ระบุในวงเล็บต่อท้ายปริญญา มีดังนี้

วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ (Science-Mathematics)

วิทยาศาสตร์-เคมี (Science-Chemistry)

วิทยาศาสตร์-ชีววิทยา (Science-Biology)

วิทยาศาสตร์-ฟิสิกส์ (Science-Physics)

การประถมศึกษา (Elementary Education)

เทคโนโลยีทางการศึกษา (Educational Technology)

ภาษาอังกฤษ (English)

ภาษาไทย (Thai)

บรรณารักษศาสตร์ (Library Science)

สังคมศึกษา (Social Studies)

3. ความมุ่งหมายของหลักสูตร

ด้วยรากฐานที่มั่นคงในวิชาชีพครู และการผลิตบัณฑิตทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีปณิธานที่จะผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้ดี มีคุณธรรม นำสังคม และจะธำรงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานวิชาชีพ มุ่งบุกเบิกความรู้และความคิดใหม่ทางการศึกษา เพื่อพัฒนาวิชาชีพให้มีความก้าวหน้าสอดคล้องกับการพัฒนาสังคม ด้วยปณิธานดังกล่าว หลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

3.1 มีความรู้ ความสามารถในการวิชาการด้านวิชาชีพครู และวิชาเฉพาะด้าน ใฝ่หาความรู้ ความคิดใหม่อย่างไม่หยุดยั้ง มีความซื่อสัตย์สุจริตในการนำความรู้ไปใช้ และถ่ายทอดอย่าง

มีประสิทธิภาพ ก่อเกิดประโยชน์แก่การดำรงชีวิตและสังคม

3.2 มีความพร้อมทั้งในความเป็นครู และความเป็นผู้นำทางการศึกษา มีจิตสำนึกในความเป็นครู ยึดมั่นในมาตรฐานและจรรยาวิชาชีพ ผดุงไว้ซึ่งเกียรติและศรัทธาต่อวิชาชีพ

3.3 มีโลกทัศน์ที่ดีและกว้างไกล ยึดมั่นในหลักเหตุผล และคุณธรรม มีบุคลิกภาพทัศนคติและค่านิยมที่ดี ตามแบบอย่างของวัฒนธรรมไทย

4. โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต

หลักสูตร 4 ปี จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต

จำแนกเป็น 3 หมวด

ก. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

- กลุ่มวิชาภาษา	10 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	6 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	6 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	4-6 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาพลศึกษา	4 หน่วยกิต

ข. หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า 100 หน่วยกิต ดังนี้

1. วิชาชีพครู รวม 45 หน่วยกิต ดังนี้

- วิชาชีพครูบังคับ	12 หน่วยกิต
- วิชาชีพครูบังคับร่วม	22 หน่วยกิต
- วิชาชีพครูเลือกไม่น้อยกว่า	11 หน่วยกิต

2. วิชาเอก มีสองลักษณะ ดังนี้

- วิชาเอก (มีวิชาโท) ไม่น้อยกว่า	44 หน่วยกิต
- วิชาเอก (ไม่มีวิชาโท) ไม่น้อยกว่า	55 หน่วยกิต

3. วิชาโท ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

ค. วิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต

หลักสูตรต่อเนื่อง

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 80 หน่วยกิต จำแนกเป็น 2 หมวด ดังนี้

ก. หมวดวิชาเฉพาะ

1. วิชาชีพครูบังคับร่วม 22 หน่วยกิต

2. วิชาชีพครูเลือก	3 หน่วยกิต
3. วิชาเอก มีสองลักษณะ ดังนี้	
- วิชาเอก (มีวิชาโท) ไม่น้อยกว่า	44 หน่วยกิต
- วิชาเอก (ไม่มีวิชาโท) ไม่น้อยกว่า	55 หน่วยกิต
4. วิชาโท ไม่น้อยกว่า	18 หน่วยกิต
ข. วิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	3 หน่วยกิต
5. สาขาวิชาที่เปิดสอน	
วิชาเอกมี 10 สาขาวิชา	
1. วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์	
2. วิทยาศาสตร์-เคมี	
3. วิทยาศาสตร์-ชีววิทยา	
4. วิทยาศาสตร์-ฟิสิกส์	
5. การประถมศึกษา	
6. เทคโนโลยีทางการศึกษา	
7. ภาษาอังกฤษ	
8. ภาษาไทย	
9. บรรณารักษศาสตร์	
10. สังคมศึกษา	
วิชาโท มี 9 วิชาโท ดังนี้	
1. การวัดผลการศึกษา	
2. การศึกษาผู้ใหญ่	
3. การศึกษาผู้สูงอายุ	
4. จิตวิทยาการแนะแนว	
5. การบริหารการศึกษา	
6. ภาษาอังกฤษ	
7. ภาษาไทย	
8. วาทกรรม	
9. บรรณารักษศาสตร์	

หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2538

หลักสูตรฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2538 มีชื่อปริญญา ความมุ่งหมายของหลักสูตร เช่นเดียวกับหลักสูตรฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2535 มีการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรดังนี้

หลักสูตร

1. ประเภทของหลักสูตร

หลักสูตร 4 ปี จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต

2. โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตร 4 ปี จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต

จำแนกเป็น 3 หมวด

ก. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

- กลุ่มวิชาภาษา	10 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	6 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	6 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	6 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาพลศึกษา	2 หน่วยกิต

ข. หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต

1. วิชาชีพครุ รวม 36 หน่วยกิต ดังนี้

- วิชาชีพครุบังคับ	30 หน่วยกิต
- วิชาชีพครุเลือกไม่น้อยกว่า	6 หน่วยกิต

2. วิชาเอก มีสองลักษณะ ดังนี้

- วิชาเอก (มีวิชาโท) ไม่น้อยกว่า	44 หน่วยกิต
- วิชาเอก (ไม่มีวิชาโท) ไม่น้อยกว่า	55 หน่วยกิต

3. วิชาโท ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

ค. วิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 5 หน่วยกิต

3. สาขาวิชาที่เปิดสอน

วิชาเอกมี 10 สาขาวิชา

1. วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์
2. วิทยาศาสตร์-เคมี
3. วิทยาศาสตร์-ชีววิทยา
4. วิทยาศาสตร์-ฟิสิกส์

5. การประถมศึกษา
6. เทคโนโลยีทางการศึกษา
7. ภาษาอังกฤษ
8. ภาษาไทย
9. บรรณารักษศาสตร์
10. สังคมศึกษา

วิชาโท ที่เปิดสอนในคณะศึกษาศาสตร์ มี 5 วิชาโท

1. การบริหารการศึกษา
2. การวัดผลการศึกษา
3. การศึกษาผู้ใหญ่
4. การศึกษาผู้สูงอายุ
5. จิตวิทยาการแนะแนว

นอกจากนี้ นิสิตยังสามารถเลือกเรียนวิชาโทใด ๆ ที่เปิดสอนในคณะอื่น ๆ โดยได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาที่เปิดสอนวิชาโทนั้น ๆ

หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2541

หลักสูตรฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2541 มีชื่อปริญญา ความมุ่งหมายของหลักสูตร เช่นเดียวกับหลักสูตรฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2538 มีการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรดังนี้

1. ประเภทของหลักสูตร

หลักสูตร 4 ปี จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต

2. โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตร 4 ปี จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต

จำแนกเป็น 3 หมวด คือ

ก. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาภาษา	12 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	4 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	4 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	8 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาพลศึกษา	2 หน่วยกิต

ข. หมวดวิชาเฉพาะ	105 หน่วยกิต
1. วิชาชีพครู	40 หน่วยกิต
- วิชาชีพครูบังคับ	34 หน่วยกิต
- วิชาชีพครูเลือก	6 หน่วยกิต
2. วิชาเอก มีสองลักษณะ ดังนี้	
2.1 วิชาเอก (ไม่มีวิชาโท) ไม่น้อยกว่า 65 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น	
- วิชาเอกบังคับ	51 หน่วยกิต
- วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า	14 หน่วยกิต
2.2 วิชาเอก มีวิชาโท ไม่น้อยกว่า	47 หน่วยกิต
- วิชาเอกบังคับ	39 หน่วยกิต
- วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า	8 หน่วยกิต
- วิชาโท	18 หน่วยกิต
ค. หมวดวิชาเลือกเสรี	5 หน่วยกิต
3. สาขาวิชาที่เปิดสอน	
วิชาเอกมี 10 สาขาวิชา	
1. วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์	
2. วิทยาศาสตร์-ฟิสิกส์	
3. วิทยาศาสตร์-เคมี	
4. วิทยาศาสตร์-ชีววิทยา	
5. การประถมศึกษา	
6. เทคโนโลยีทางการศึกษา	
7. ภาษาอังกฤษ	
8. ภาษาไทย	
9. บรรณารักษศาสตร์	
10. สังคมศึกษา	
วิชาโท ที่เปิดสอนในคณะศึกษาศาสตร์ มี 5 วิชาโท	
1. การบริหารการศึกษา	
2. การวัดผลการศึกษา	
3. การศึกษาผู้ใหญ่	

4. การศึกษาผู้สูงอายุ
5. จิตวิทยาการแนะแนว